

เพลงลูกทุ่งอีสาน: ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษา

Isan Country Songs: The Representation of Socio-Culture and Language Strategies

¹นิศานาจ โสภาพล และ²ไวภูณัฐ ครองยุทธ

¹Nisanart Sopapon and ²Waikoon Krongyuth

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University.

¹Corresponding Author's Email: Nisanart.s@ubru.ac.th

Received: October 30, 2023; **Revised:** December 18, 2023; **Accepted:** December 20, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน และ 2) เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาของเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพลงที่นำมาวิเคราะห์มาจาก YouTube เป็นเพลงลูกทุ่งล้านวิว จำนวน 20 บทเพลง โดยมีกรอบแนวคิดภาพตัวแทนและแนวคิดกลวิธีการใช้ภาษา ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมของเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้ประพันธ์นำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม โดยใช้กรอบแนวคิดภาพตัวแทนในการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม แบ่งได้ 5 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านค่านิยม ซึ่งพบว่าภาพตัวแทนในเพลงลูกทุ่งอีสานด้านครอบครัว พบมากที่สุด โดยจะพบในเรื่องของความรัก และการดำเนินชีวิต รองลงมาคือด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ตามลำดับ โดยจะแสดงให้เห็นถึงภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม และชี้ให้เห็นถึงภาพตัวแทนที่หลากหลายของผู้คนในสังคม ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและติดตามเนื้อเพลงต่อไป 2) ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเด็นคือ กลวิธีการใช้คำ และกลวิธีที่ใช้โวหารภาพจน์ พบว่า (1) กลวิธีการใช้คำ ประกอบด้วย การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำซ้ำและประโยคซ้ำ การใช้คำหยาบ การใช้คำภาษาต่างประเทศ และ (2) กลวิธีที่ใช้โวหารภาพจน์ พบ 6 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน และ ปฏิปุจฉา ทั้งนี้ยังพบว่าภาษาที่ใช้ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานผู้ประพันธ์ใช้คำภาษาถิ่น ทำให้เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา

และยังแสดงความเป็นท้องถิ่นอีสาน การดำเนินชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามไว้ ผู้ฟังได้รับ อรรถรสและสำนึกบ้านเกิด รวมทั้งข้อคิดและการดำเนินชีวิตไว้ในบทเพลง

คำสำคัญ: ภาพตัวแทน; กลวิธีการใช้ภาษา; เพลงลูกทุ่งอีสาน

Abstract

The purposes of this qualitative research paper were 1) to study the representation of socio-culture in Isan country songs, and 2) to study language strategies used in Isan country songs. This is a qualitative research. The 20 songs with million views were obtained from YouTube, while the conceptual frameworks were the representation and language strategies. Additionally, the descriptive analytics was used to present the research findings.

The results of the study, on the one hand, found that a songwriter presented five representations of socio-culture and analyzed them by using the conceptual frameworks. The five aspects of Isan country song were family, career, religion and beliefs, tradition and values aspects. It was found that the most representation used in the songs was the family aspect relevant to area of love, and lifestyle, followed by careers, religion and beliefs, tradition and value aspects, respectively. It also indicated the representations of socio-culture and diversity of people in society. This would make the song listener interested in the lyrics. On the other hand, the language strategies used in the songs consisted of two issues: language strategy and figurative language. It was found that 1) language strategies used in the songs were dialects, reduplication including words and sentences, swear words, and foreign languages, and 2) six types of figurative language also used in the study that were simile, metaphor, symbol, hyperbole, personification, and rhetorical question, respectively. In fact, they had been found that language used in the songs was understood easily, express the song meanings directly includes local Isan, lifestyles, beliefs, and valued traditions. In addition, the song listeners would experience and were proud consciousness of their hometown, thoughts, and ways of living through the songs.

Keywords: Representation; Language Strategies; Isan Country Songs

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเป็นผู้แต่งวรรณกรรมนั้น ๆ มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ จะบันทึกเรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคสมัยเอาไว้อย่างละเอียด ทั้งสั่งสมประสบการณ์จากการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ทั้งเรื่องราวหรือเนื้อหาของวรรณกรรมที่ผู้แต่งนำมาเผยแพร่ นั้น ย่อมมาจากประสบการณ์ทางสังคมที่ผู้เขียนได้ ประสบจากดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังคำกล่าวของ เจตนา นาควัชระ (2521) กล่าวว่า วรรณกรรมยังเป็นการแสดงความคิดปรัชญาความจริงในสังคม ด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมรวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่านักเขียน จะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์หรือบางเสี้ยวของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูลและประเด็นในงานเขียน โดยการผ่านมุมมองของตนเองที่เห็นความสำคัญของวรรณกรรม วรรณกรรมยังมีภาพสะท้อนสังคมยุคสมัยนั้น ๆ

ออกมาจากรรณกรรมอีกด้วย นอกจากนี้ รรณกรรมยังสะท้อนสังคมผ่านการสื่อสารด้วยถ้อยคำ ทำนอง และ จังหวะดนตรี ก่อให้เกิดความซาบซึ้ง ตลอดจนถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม จากความรู้สึกนึกคิด ของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมประเภทบทเพลง

เพลงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งด้านจิตใจและยังเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อถ่ายทอด อารมณ์ความรู้สึก รวมทั้งยังสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยผู้แต่งได้เรียงร้อยถ้อยคำ ที่สละสลวยและมีศิลปะ โดยมีผู้ขับร้องบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ประกอบกับทำนองและจังหวะดนตรี เมื่อได้ฟังทำให้ ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งและรับรู้เรื่องราวของสังคมในช่วงนั้น ๆ ผ่านบทเพลง กล่าวได้ว่า เพลงมีบทบาทสำคัญของ มนุษย์ในการดำเนินชีวิตทุกยุคทุกสมัย (วรรษา คุณตระกูล, 2558) ได้กล่าวว่า เพลงเป็นวรรณกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ ทศนคติ เพื่อผู้อื่นได้รับทราบ โดยใช้คำร้องบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ และ ใช้ทำนอง จังหวะดนตรีเป็นส่วนเสริมด้านอารมณ์ความรู้สึกเพลงจึงเป็นศิลปะทั้งในด้านคีตกรรมและวรรณกรรม ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้มนุษย์เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น รื่นเริง เศร้าสร้อย ฮึกเหิม สร้างความผิชอบ ปลุกปลอบให้กำลังใจมนุษย์มีมานะที่จะต่อสู้กับอุปสรรค หรือปัญหาต่าง ๆ ได้ เพลงจัดเป็นวรรณกรรมที่สามารถ เข้าถึงประชาชนได้ในวงกว้าง นอกจากนี้วรรณกรรมเพลงใช้ในการสื่อสาร เพลงมีคุณค่าต่อชีวิตของมนุษย์ทุกยุค สมัย ด้วยเหตุนี้เพลงจึงเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้บันทึก ถ่ายทอดเรื่อยมา ซึ่งสะท้อนเรื่องราว สังคมวัฒนธรรมของ วิถีชีวิตของมนุษย์ไว้ และเพลงที่ได้รับความนิยมคือ เพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกทุ่งอีสาน

เพลงลูกทุ่งอีสาน ถือว่าอยู่ในประเภทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการปรับปรุงเพลงไทยเดิม และเพลงพื้นบ้านให้มีลักษณะคล้ายตามการแพร่ของวัฒนธรรม แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงมีลักษณะเดิมไว้อยู่ เพลงลูกทุ่งอีสานไม่เพียงแต่เป็นผลผลิตของบุคคลจากสังคมท้องถิ่นนั้น แต่ยังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางใน ท้องถิ่นอีสานไปจนถึงท้องถิ่นอื่น ๆ เนื้อหาและส่วนประกอบของเพลงก่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวอีสาน ได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งการเล่าเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี รวมไปถึงเรื่องราวของความรักของชาวอีสาน เพลงลูกทุ่ง อีสานหลายเพลงได้นำเสนอให้เห็นถึงสภาพสังคม ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทย บางเพลงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ของคนไทย บางเพลงเป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของประเทศ บางเพลงเป็นที่รวมของภูมิปัญญาท้องถิ่น (พีรพงษ์ เคนทรภักดิ์ และโสภี อุ่นทะยาน, 2564)

ในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งอีสานได้รับความนิยมจากกลุ่มคนฟังอย่างมาก ซึ่งเพลงลูกทุ่งอีสาน เกิดเพลงแนว ใหม่ ทั้งมีจังหวะ ดนตรี ตลอดทั้งเนื้อหาใหม่ ๆ ที่เกิดจากรีวิววิถีชีวิตของมนุษย์ และสามารถเลือกฟังเพลงใน ช่วงเวลาที่ผู้ฟังสะดวกและหาฟังได้ง่าย ซึ่งมีแหล่งฟังเพลงจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, IG, เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และช่องทางที่เลือกฟังเสียงและเห็นภาพได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะเว็บไซต์ YouTube ที่ทำให้เกิดเพลงลูกทุ่งแนวใหม่ ๆ ขึ้น รวมทั้งมีศิลปินลูกทุ่งอีสานหน้าใหม่ ๆ ได้ผลิตผลงานเพลงให้ผู้คน ได้ฟังในช่องทางนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ฟังเพลงสามารถเลือกช่องทางการฟังมีทางเลือกมากกว่าในสมัยก่อน เนื่องจากเพลงลูกทุ่งอีสานมีเรื่องราว เนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนอีสาน และมีภาษาเอกลักษณ์ ปรากฏการณ์ใน

เพลงลูกทุ่งอีสานได้เล่าเรื่องราวของสังคมที่ถูกดึงให้เข้ากับภาษา จนทำให้ผู้ฟังสนใจเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้แต่งได้เรียบเรียงเพลงลูกทุ่งอีสานในสมัยปัจจุบัน ได้นำเรื่องราวของสังคมและวัฒนธรรม ผสมผสานกับความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการผ่านการปฏิบัติการทางภาษา (พีรพงษ์ เคนทรภักดิ์ และโสภี อุ่นทะยา, 2564)

นอกจากนั้นบทเพลงลูกทุ่งอีสานได้นำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมผ่านเนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ให้เกิดเป็นภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม ภาพตัวแทน (Representation) คือ เป็นภาพที่สร้างความหมายโดยใช้สัญลักษณ์หรือการนำเสนอความคิดผ่านภาษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน เมื่อได้ฟังก็จะเกิดการรับรู้เรื่องราวที่สะท้อนวิถีชีวิตของถิ่นฐานบ้านเกิด ทำให้เกิดความรักและห่วงใยในวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งการนำเสนอภาพตัวแทนภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดภาพตัวแทน ของวัชรวิโรไชยยานต์ (2566) ได้ให้ความหมายของภาพแทนไว้ว่า เป็นการสร้างความหมายโดยใช้สัญลักษณ์หรือเป็นการนำเสนอความคิดผ่านระบบสัญลักษณ์กำหนดและจัดการความประพฤติปฏิบัติการตามความหมายของภาษาซึ่งมีผลในการกำหนดบรรทัดฐานและกฎต่าง ๆ เพื่อควบคุมหรือสั่งการชีวิตผู้คน ซึ่งมีงานวิจัยภาพตัวแทนในบทเพลงในงานวิจัยอื่นนั้น ได้แสดงให้เห็นภาพตัวแทนในบทเพลงในบริบทอื่น เช่น งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย ตึกแตน ชลดา ของพันธกานต์ ทานนท์ (2559) พบว่ามีการสร้างความหมายต่อผู้หญิงชนบทให้เป็นภาพตัวแทนของความยากจน ความลำบาก ระดับการศึกษาต่ำ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เป็นแรงงานถูก มีอำนาจการต่อรองน้อย การถอดรหัสด้วยจุดยืนเดียวกันกับผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่ง โดย ตึกแตน ชลดา หรือเรียกว่า Preferred reading แสดงให้เห็นภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่ง ส่วนใหญ่นั้นมีการประกอบสร้างความจริงทางสังคมจากพื้นฐานความเป็นจริง หรือเป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงของผู้หญิงชนบทในชีวิตจริงขึ้นมาสู่การรับรู้ของผู้คนในสังคม และยังมีการศึกษาเพลงลูกทุ่งของสิริชญา คอนกรีต (2560) ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาในเพลงลูกทุ่งเพื่อสื่อสาร อัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น ได้ศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนอีสานพลัดถิ่นผ่านภาษาในเพลงลูกทุ่ง และชี้ให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งไม่ใช่เพียงสื่อบันเทิง หากแต่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่กลุ่มคนอีสานพลัดถิ่นเลือกนำมาใช้เพื่อช่วงชิงความหมายในการนิยามตัวตนของพวกเขาและยังเป็นเครื่องมือของการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็นหลักคือ 1) การใช้คำและกลุ่มคำ 2) การใช้ภาพพจน์เพื่อนำเสนอภาพชีวิตของคนอีสานพลัดถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสื่อสารประสบการณ์ร่วมระหว่างคนอีสานพลัดถิ่น มีการใช้ภาษาถิ่นปะปนไปกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศ เพื่อสื่อสารเรื่องราวกับคนนอก มีศิลปะของการใช้ภาษาทั้งการใช้ถ้อยคำและการใช้ ภาพพจน์ ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาและวรรณศิลป์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคน อีสานพลัดถิ่นให้มีลักษณะของนักสู้ชนชั้นแรงงาน และบอกเล่าความทุกข์ของคนอีสานจากความ เหลื่อมล้ำทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสนใจและทำความรู้จักกับเพลงลูกทุ่งอีสานมากขึ้น ผู้วิจัยสังเกตว่าส่วนมากเพลงลูกทุ่งอีสานเป็นคำร้อยกรองที่ฟังแล้วมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความครอบครัว

อาชีพ ศาสนาและความเชื่อ ฟังแล้วได้ทั้งความสนุกสนานและรู้สึกคล้อยตามไปบทเพลง และอีกประการหนึ่งเกิดจินตนาการ เกิดความรักในบ้านเกิดและท้องถิ่นของตนตามไปด้วย จากการศึกษาพบว่าบทเพลงลูกทุ่งอีสานมีการนำเสนอทั้งด้านเนื้อหา การร้องและภาษาที่โดดเด่น และเป็นพื้นที่ในการทางวัฒนธรรม ทำให้บทเพลงดังกล่าวนี้มีคุณค่าทางด้านจิตใจ มีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ให้ดำรงตนเป็นคนประพฤติดี มีสติ เกิดความรัก ความสามัคคี และมีบทบาทในวิถีชีวิตสังคมอีสาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน ในลักษณะการวิเคราะห์ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมของเพลงลูกทุ่งอีสานและวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา โดยเลือกเพลงลูกทุ่งอีสานจาก YouTube เป็นข้อมูลในการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการศึกษาแนวคิดเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย รวมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสาน: ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทเพลงที่มีคนชื่นชอบมาจาก YouTube เป็นเพลงลูกทุ่งล้านวิว จำนวน 20 บทเพลง มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นตอนที่ 1 ชั้นรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมบทเพลงลูกทุ่งอีสาน มีคนชื่นชอบมาจาก YouTube เป็นเพลงลูกทุ่งล้านวิว จำนวน 20 บทเพลง ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

ชั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน วิเคราะห์ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพตัวแทน การวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่สะท้อนภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม โดยใช้กรอบแนวคิดภาพตัวแทนในการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยจัดกลุ่มแบ่งได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านค่านิยม

ชั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา การวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่สื่อสารผ่านถ้อยคำและภาษา โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นคือ 1) กลวิธีการใช้คำ จัดกลุ่ม ได้แก่ การใช้คำซ้ำและประโยคซ้ำ การใช้ภาษาถิ่น การใช้คำ

หายาบ ละการใช้ภาษาต่างประเทศ และ 2) กลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ จัดกลุ่มได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน และปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ สรุปผล อภิปรายผลและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย การวิเคราะห์ครั้งนี้ มีบทเพลงจำนวน 20 เพลง จาก YouTube โดยคัดเลือกจากความนิยมจากการเข้าฟังเพลง ลูกทุ่งล้านนา และมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนสังคมวัฒนธรรมผ่านเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้เกิดเป็นภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม ภาพตัวแทน คือ เป็นภาพที่สร้างความหมายโดยใช้สัญลักษณ์หรือ การนำเสนอความคิดผ่านภาษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน เมื่อได้ฟังก็จะเกิดการรับรู้ รักและหวงแหน คิดถึงถิ่นฐานบ้านเกิดจากเนื้อหาบทเพลงที่ถ่ายทอดมายังผู้ฟัง จำนวน 20 เพลง ได้แก่ 1) เพลงกอดเสาเถียง 2) ขอโอกาสแห่นาค 3) ขอบใจเต๊อ 4) อีหล่าเอ๋ย 5) บุญผลา 6) ให้เคอริมาส่งได้บ่ 7) สัญญาน้ำตาแม่ 8) คำเว้าสู่ขวัญ 9) โควิดกะย่าน คนอยู่บ้านกะอยากเมื่อกอด 10) แปลว่าฮัก 11) คู่ครอง 12) เปรต (สัมภเวสี) 13) ฝนตกลงมา 14) ผากโปลา 15) สิมาฮักหยังตอนนี้ 16) งานแต่งคนจน 17) มันแปลว่าฮัก 18) ฝ่ายผูกแขนเป็อนเหงื่อ 19) อ้ายเก่ากะต้อ และ 20) ไ้อ์ละน้อ ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม แบ่งได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านค่านิยม ในเพลงลูกทุ่งอีสาน ได้นำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 ด้านครอบครัว พบมากที่สุด ได้แก่ เพลงสัญญาน้ำตาแม่ บุญผลา คู่ครอง อ้ายเก่ากะต้อ สิมาฮักหยัง

ตอนนี้ ผากโปลา และเพลงขอโอกาสแห่นาค ซึ่งด้านครอบครัว แยกเนื้อหาได้ 7 เรื่อง ได้แก่ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความรักแบบมีเหตุผล ความรักแบบบุพเพสันนิวาส ความรักแบบเสนหา ความรักแบบเสียสละ ความรักที่ไม่สมหวัง และความรักที่กลับไปเป็นเหมือนเดิมไม่ได้ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาความรักความอบอุ่นของครอบครัว รักเพื่อสร้างครอบครัว และครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักที่สำคัญ ความรักถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวอบอุ่น ความรักที่นำเสนอผ่านเนื้อเพลง คือ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ในเพลงลูกทุ่งอีสาน สะท้อนผ่านเนื้อหาเพลงสัญญาน้ำตาแม่ ของ มนต์แคน แก่นคูณ ดังตัวอย่าง

“เป็นลูกผู้ชายแท้แท้ เฮ็ดให้แม่ต้องเสียน้ำตา คือชั่วแท้ชาตินี้เกิดมาขอเอาน้ำตา

ล้างคืนให้แม่ เป็นบักคำผาลาญ ที่คนสำ หยดน้ำตาแม่ทำให้แควใจแม่คงเจ็บหนัก ลูกมันชั่วคัก

ที่ลืมนวล บักโตปัญหาคนเดิม สีเป็นคนดีแล้วแต่ฮีแม่สีตั้งใจลบ เอ็ดตีกลบขาดผล สีบให้แม่เสียใจ น้ำนมแม่เลี้ยงมาพาใหญ่ ลูกตอบแทนด้วยน้ำตา เอ็ดให้แม่ต้องนำแก้ปัญหา ที่ลูกชายก่อไว้ ลูกโทบ้านหาเงินให้แม่ แต่ลูกหาแต่เรื่องให้ใหญ่จนหมาเลียกันบได้ ยังพอกำก่า เป็นลูกผู้ชายแท้แท้ เอ็ดให้แม่ต้องเสียน้ำตาคือชั่วแท้ชาตินี้เกิดมา ขอเอาน้ำตาล้างตีนให้แม่”

(เพลงสัญญา น้ำตาแม่. มนต์แคน แก่นคูณ: YouTube)

จากตัวอย่างบทเพลงข้างต้นแสดงภาพตัวแทนด้านครอบครัว ในเรื่องความรักของแม่ที่มีต่อลูกชาย ที่ไม่ว่าลูกชายจะทำให้แม่ต้องเสียใจ ทำให้น้ำตาไหลก็ครั้งลูกจะทำชั่วก็หน แม่ก็พร้อมให้อภัยกับลูก และแม่คอยช่วยเหลือและดูแลลูกเมื่อมีปัญหา จากบทเพลงนี้ผู้แต่งเพลงได้ถ่ายทอดเนื้อหาภาพตัวแทนด้านครอบครัวผ่านความรักของแม่และให้กำลังใจลูกที่ทำตัวไม่ดี เมื่อได้ฟังเพลงนี้แล้วเกิดสำนึกผิด กลับใจมาทำความดี กตัญญูรู้คุณแม่ สำหรับความรักแม่ที่มีต่อลูกนั้นมากมาย ลูกควรมีความกตัญญู กตเวที กับพ่อแม่ และดูแลท่าน เพราะครอบครัวสิ่งสำคัญคือความรักของพ่อและแม่ ความรักและเอาใจใส่กันและกัน

1.2 ด้านอาชีพ การทำมาหากินหรือการประกอบอาชีพในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน พบในเนื้อหาเพลง ได้แก่ เพลงฝนเทลงมา เพลงโควิดกะย่าน คนอยู่บ้านกะอยากเมื่อกอด และเพลงให้เคอร์รี่มาส่งได้บ่ การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทำประมงและหาของป่ามาขาย เป็นต้น ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักบางปีฝนฟ้าตกดี บางปีฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แต่พอถึงฤดูทำนาชาวนาก็จะต้องทำเพราะเป็นวิถีชีวิตของพวกเขา ดังเพลงฝนเทลงมา ของ การ์เน็ต สะเลอบี้

“เป็นลูกชาวนา พ่อแม่เพิ่นพาเฮ็ดนาแต่น้อย อยากรู้ว่าใหญ่เป็นบ่าว
มันจึงได้ขอยออีพ้อไถนา ตกมาปีนี้ คือแล้งแท้หนอน้ำฝนน้ำบ่กะบ่พ้อใส่
เฮ็ดจิงใดหว่า ฝนจิงสิตก จำเพลงครูสอน ตอนเรียนอนุบาลซีโก้ไป
ที่เคยร้องเล่นเต้นโซ้ว มามาเอิ้นฝนส่อยกัน”

(เพลงฝนเทลงมา. การ์เน็ต สะเลอบี้: YouTube)

จากบทเพลงนี้กล่าวถึงภาพของเด็กคนหนึ่งที่เขาเกิดเป็นลูกชาวนา พ่อแม่พาทำนาตั้งแต่เด็ก พอโตขึ้นเขาก็ได้ช่วยพ่อไถนาเป็นประจำ แต่พอมานี้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล น้ำน้อยไม่เพียงพอในการทำไร่นา เขาไม่รู้จะทำอย่างไรเลยร้องเพลงที่ครูเคยสอนเพื่อให้ฝนตก ซึ่งแสดงให้เห็นภาพตัวแทนด้านอาชีพที่ส่งผลต่อความรักในอาชีพ ถือเป็นสังคมวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูกหลานได้เรียนรู้การทำนา เพื่อนำข้าวที่ได้มาไว้สำหรับเลี้ยงชีพของคนในครอบครัว สะท้อนให้เห็นการอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาพ่อแม่ลูกช่วยกันทำนาอย่างมีความสุข

จากการศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสาน จำนวน 20 เพลง พบว่า 1) ด้านครอบครัว พบมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถาบันครอบครัวครอบครัว เป็นสิ่งที่สำคัญในเรื่องความรักถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขและอบอุ่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นวัฒนธรรมที่ดีงามและส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทย สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ให้ความรัก นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้เป็น

พลเมืองดี ครอบครัวยังเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม ถ้าหากครอบครัวเข้มแข็งสังคมก็จะเข้มแข็ง รองลงมา

2) ด้านอาชีพ ซึ่งสะท้อนวิถีความเป็นอยู่ของคนไทยในการประกอบอาชีพ เหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้คนในสังคมต้องดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอด 3) ด้านศาสนาและความเชื่อ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีความเคารพและศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมและยึดเหนี่ยวจิตใจของคนสังคมไทยให้อยู่อย่างมีความสุข

4) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีเราเป็นคนไทยเราควรที่จะอนุรักษ์และสืบทอดเอาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จักการถ่ายทอดผ่านบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้เกิดความรอบรู้ สะท้อนให้เห็นว่าขนบธรรมเนียมประเพณีไทยของเรายังอยู่คู่คนไทยไปตลอดไม่เคยสูญหายและคนรุ่นใหม่ก็ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นสมบัติของชาติต่อไป และ 5) ด้านค่านิยม สะท้อนผ่านเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการสั่งสอนให้คนรู้จักสิ่งผิดชอบชั่วดี ไม่ว่าจะเป็นการสอนให้รักตัวเอง สอนให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ซึ่งได้เรียงตามลำดับใน การนำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งอีสานไว้อย่างน่าสนใจ ทั้งได้สอดแทรกข้อคิด และการดำเนินชีวิตของคนอีสานในเพลงไว้ให้ผู้ฟังได้ฟังอย่างไพเราะและมีความสุข

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาของเพลงลูกทุ่งอีสาน ผลวิเคราะห์พบว่า เพลงแต่ละเพลงจะมีกลวิธีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับเนื้อร้องและทำนองของแต่ละบทเพลงนั้น ๆ การวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง จาก 20 บทเพลง แบ่งการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษา มี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) กลวิธีการการใช้คำ ประกอบด้วย การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำซ้ำและประโยคซ้ำ การใช้คำหยาบ การใช้คำภาษาต่างประเทศ พบว่ามีการใช้คำภาษาถิ่นมากที่สุด รองลงมาการใช้คำซ้ำและประโยคซ้ำ การใช้คำหยาบ และภาษาต่างประเทศตามลำดับ และ 2) กลวิธีการใช้โวหาร พบ 6 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน และปฏิพจน์ โดยการใช้ภาพพจน์อุปมามีการนำมาใช้มากที่สุด รองลงมาคืออุปลักษณ์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ และปฏิพจน์ตามลำดับ โดยวิเคราะห์ตามประเด็นพร้อมยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

กลวิธีการใช้คำ พบการใช้คำภาษาถิ่นมากที่สุด ภาษาถิ่น เป็นถ้อยคำภาษาที่เข้าใจกันเฉพาะคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เท่านั้น ไม่เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปสำหรับบทเพลงลูกทุ่งอีสานจะมีภาษาถิ่นอยู่แทบทุกเพลงขึ้นอยู่กับภาษาประจำถิ่นของผู้แต่ง ตัวอย่างภาษาถิ่นดังบทเพลงต่อไปนี้

แนมไปกองเพียงได้เห็นแต่หน้าขาวขาว
เมากะเมาพอตายยังเห็นแต่ภาพเก่าเก่า
กูคิดฮอด
เขา โอ้อัยมันเจ็บพอบานสีใจขาดพัดไปกับสายลม
สลัวหลุดไปคือว่าที่เอาคืนไปได้
ห่ายเหล่าเข้าปากสมม๊กจมน้ำตาไหลฮ้อง
เอ็นใส่เสียง มาเด้อขวัญเอย

(เพลงกอดเสาเถียง. ปรีชา ปัดภัย: YouTube)

จากบทเพลงนี้จะเห็นได้ว่ามีภาษาถิ่นอีสานเกือบทุกคำ เช่นคำว่า แนม หมายถึง มองดู
กองเพียง หมายถึง กองฟาง ฟางข้าวสำหรับเอาไว้เป็นอาหารให้กับวัวควาย คำว่า ห่ายเหล้า หมายถึง
การดื่มเหล้า คำว่า สะมี้ก หมายถึง การสลัก และคำว่า ฮ้อง ที่แปลว่า ร้องให้ หรือการตะโกน

การใช้โวหารภาพพจน์ เป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง เป็นการใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เพื่อถ่ายทอด
อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในงานประพันธ์ เมื่อได้ฟังจะทำให้เกิดจินตนาการ และทราบความหมายและเข้าถึง
ความคิดของผู้แต่งได้อย่างประทับใจ การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่งอีสาน มี 6 ลักษณะ 6 บทเพลง
ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน และปฏิพจน์ โดยจะขอยกตัวอย่างมา 2 ลักษณะ คือ
อุปมา และอุปลักษณ์ ดังนี้

อุปมา เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่ การเปรียบเทียบเพื่อกำหนดให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร
ในลักษณะใด ในเพลงลูกทุ่งอีสานมักใช้คำว่า “ปาน” เพื่อเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

ฮะโอ ฮะโอ ฮะโอ ฮะโอ สีให้ไปยืนตือหยังกำลังสิดายมึงฮู้บ

บ่ได้สนมื่อสันวันติ ไผสิมิแสงกะสว่างเถาะ บ่ไปเหยียบ ตามระเบียบเสร็จเขาจนได้

ญาติผู้ใหญ่คือสีหน้าบานปานกระดั่ง กะฮักสิดายแต่สุดท้ายยังหลุดโค้ง

(เพลงกอดเสาเถียง. ปรีชา ปัดภัย: YouTube)

ในบทเพลง กอดเสาเถียงของ ปรีชา ปัดภัย ที่เปรียบเทียบผู้ใหญ่ของฝ่ายผู้หญิงว่าหน้าบานเป็นกระดั่ง ซึ่ง
มีความหมายว่า มีความสุขมากจนแสดงออกมาทางใบหน้า

อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ใช้คำเปรียบ คือคำว่า เป็น คือ
ใน เท่า ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งอีสาน ตัวอย่างดังนี้

เป็นตาฮักปานนี้ ให้เคอร์รี่มาส่งได้บ่ สั่งซื้อไสหนอ ยี่ห้ออียัง

ปกติกะเป็นคนเจียบ ๆ นังพับเพียบคือผ้าพับไว้ เป็นสาวสไตร์กุลสตรี

(เพลงให้เคอร์รี่มาส่งได้บ่. เบลล์ นิภาดา: YouTube)

จากบทเพลงข้างต้นพบว่าผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกถึงผู้ชายส่งของว่าน่ารัก เพลงนี้ถือ
ว่าเป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงที่มีความทะเล้น ที่แอบชอบผู้ชายก็จะมีอาการหยอกล้อกันตามประสาวัยรุ่นหนุ่มสาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เพลงลูกทุ่งอีสาน: ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษา จำนวน 20 เพลง
พอสรุปได้ว่า ทำให้เห็นความสามารถของผู้ประพันธ์ที่นำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมของคนในสังคม

ซึ่งปรากฏอยู่ในบทเพลง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านค่านิยม ตามลำดับ

1. ศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมของเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่า ภาพตัวแทนด้านครอบครัวพบมากที่สุด ซึ่งนำเสนอผ่านความรักความอบอุ่นของครอบครัว รักเพื่อสร้างครอบครัว ได้แก่ ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความรักแบบมีเหตุผล ความรักแบบบุพเพสันนิวาส ความรักแบบเสนาหา ความรักแบบเสียสละ ความรักที่ไม่สมหวัง และความรักที่กลับไปเป็นเหมือนเดิมไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรพงษ์ เคนทรภักดี (2564) เรื่องวาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งจำแนกวาทกรรมความรัก ออกเป็น 6 ลักษณะคือ 1) ความรักคือความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชายกับหญิง 2) ความรักคือความทุกข์ 3) ความรักเป็นบุพเพสันนิวาส 4) ความรักคือความอิสระเสรี 5) ความรักคือความเสียสละ และ 6) ความรักขึ้นอยู่กับเงินตราและชนชั้นทางสังคม จากภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านภาพตัวแทนด้านครอบครัว ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานให้ความสำคัญกับครอบครัว เพราะเป็นสถาบันหลักที่สำคัญส่งผลต่อความรักความเข้าใจของคนในครอบครัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน พบว่ากลวิธีการใช้คำที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำภาษาถิ่น ทำให้เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา และยังแสดงความเป็นท้องถิ่นอีสาน ส่วนใหญ่เป็นคนเรียบง่าย แทรกภาษาถิ่นอีสานทำให้ผู้ฟังได้รับบรรยากาศและสำนึกกรักบ้านเกิดของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เอี่ยม อามาตย์มุลตรี (2560) เรื่องกลวิธีทางภาษา: การสื่อความทางเพศในเพลงลูกทุ่งอีสาน ได้กล่าวว่า การใช้คำภาษาถิ่น การเลือกใช้คำสื่อความหมายทางเพศในเพลงลูกทุ่งอีสานส่วนใหญ่เป็นคำเรียบง่าย มักไม่ค่อยมีคำศัพท์ยาก มักมีการสอดแทรกภาษาท้องถิ่นไว้ด้วยลักษณะดังดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้ฟังได้รับบรรยากาศในการฟังอย่างเต็มที่เนื่องจากผู้ที่นิยมฟังเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่มักเป็นคนต่างจังหวัดมีการใช้ภาษาถิ่น และ

ส่วนกลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นการช่วยสร้างสุนทรียภาพ ความงามและจินตนาการให้กับผู้ฟัง ในการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่งอีสาน มี 6 ลักษณะ 6 บทเพลง ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน และอุปจณา และพบว่าการใช้ภาพพจน์อุปมาพบมากที่สุด การใช้ภาพพจน์เป็นการสื่อให้เห็นภาพ การกล่าวเกินจริงในเพลงลูกทุ่งอีสาน ยังเป็นการเน้นความรู้สึกและอารมณ์ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกทราบซึ้งในเพลงที่ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ฉายากี้ และจันทนา แก้ววิเชียร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ การใช้ภาพพจน์แบบอุปมาอุปไมยมากที่สุดนั้นเพราะว่าทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความเข้าใจถ้อยคำที่ใช้อย่างเกิดจินตนาการ และมองเห็นภาพกระจ่างชัดขึ้น ก่อให้เกิดความไพเราะสร้างอารมณ์สะท้อนใจร่วมไปกับบทเพลง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง เพลงลูกทุ่งอีสาน: ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษา ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ พบว่า เมื่อฟังเพลงลูกทุ่งอีสานแล้วสิ่งที่ผู้ฟังได้รับคุณค่า คือ

1. **สำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด** เมื่อฟังเพลงลูกทุ่งอีสานทำให้เกิดความรักในที่อยู่ของตน เกิดความรักและหวงแหนถิ่นฐานบ้านเกิด และสืบทอดวัฒนธรรมในท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลานของตน

2. **ข้อคิดในการดำเนินชีวิต** เพลงลูกทุ่งอีสานสามารถสื่อสารข้อคิดจากการฟังเพลงลูกทุ่งจากเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน ข้อคิดเกี่ยวกับภาพตัวแทนความรักของครอบครัว ข้อคิดการดำเนินชีวิตอย่างไรให้มีความสุข เพื่อเป็นแนวทางหรือใช้เตือนตนเองในการดำเนินชีวิต เป็นแรงผลักดันในการต่อสู้ชีวิต เช่น ข้อคิดเกี่ยวกับครอบครัวเรื่องความรัก ความรักของแม่ของแม่ที่มีต่อลูก ความกตัญญู ความอดทน ความขยัน เป็นต้น ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนเนื้อหาเรื่องราวผ่านบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้เกิดเป็นภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : คุณค่าของบทเพลงลูกทุ่ง

สรุป

ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมของเพลงลูกทุ่งอีสาน ผู้แต่งสะท้อนจากความคิด อารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการผ่านเนื้อหาเพลงบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้เกิดเป็นภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน เมื่อได้ฟังก็จะเกิดการรับรู้ รักและหวงแหน คิดถึงถิ่นฐานบ้านเกิดจากเนื้อหาบทเพลงที่ถ่ายทอดมายังผู้ฟัง สามารถแบ่งได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านค่านิยม ในเพลงลูกทุ่งอีสาน จำนวน 20 เพลง ได้นำเสนอภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมด้านครอบครัวพบมากที่สุด ซึ่งนำเสนอผ่านความรักความอบอุ่นของครอบครัว รักเพื่อสร้างครอบครัว กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน มี 2 ประเด็น คือ กลวิธีการใช้คำ และกลวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งเพลงลูกทุ่งอีสานได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน สามารถฟังได้ทุกเพศทุกวัย จากสื่อออนไลน์ รวมทั้งยูทูบ ที่เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยม เนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน ส่วนใหญ่เป็นคำเรียบง่าย มักไม่ค่อยมีคำศัพท์ยาก มีการใช้คำภาษาถิ่น เป็นถ้อยคำภาษาที่เข้าใจกัน

เฉพาะคนในท้องถิ่นนั้น ๆ เท่านั้น การใช้ภาพพจน์เป็นการสื่อให้เห็นภาพ ยังเน้นความรู้สึกและอารมณ์ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกทราบซึ่งในเพลงที่ฟัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมพบเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม ครูและอาจารย์สามารถนำเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสานไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวรรณกรรมปัจจุบัน และวิชาการอ่านวิเคราะห์และตีความ และกลวิธีการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งอีสาน แยกเป็นการใช้คำและการใช้โวหาร ภาพพจน์ที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งอีสาน ทำให้ผู้ฟังเข้าใจถ้อยคำที่ใช่ง่าย ตรงไปตรงมา และมองเห็นภาพกระจ่างชัดขึ้น สร้างอารมณ์สะท้อนใจร่วมกับเพลงครูและอาจารย์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเรื่องสุนทรียภาพทางภาษาในวรรณกรรม และการใช้ภาษาในวรรณกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้มีแนวทางในการศึกษาภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการทางภาษาที่สำคัญ คือ ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษาในสื่ออื่น ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำในประเด็นหัวข้อเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาเปรียบเทียบภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงของผู้ประพันธ์ท่านอื่น ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมและกลวิธีการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 ควรมีการศึกษาการสื่อความหมายของสัญลักษณ์กับการสะท้อนอัตลักษณ์ในเพลงลูกทุ่งอีสาน เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการสื่อสารของเนื้อหาเพลงลูกทุ่งอีสาน

บรรณานุกรม

เจตนา นาควัชระ. (2521). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

พันธกานต์ ทานนท์ (2559). *การสื่อสารภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่ง*. ศึกษาร้อยโดย ตึกแดน ชลดดา.

วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรทิพย์ ฉายกี และจันทนา แก้ววิเชียร. (2561). *วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*

แต่งโดย สลา คุณวุฒิ. *วารสารเพชรบูรณ์สาร*. 20(1), 91-99.

พิรพงษ์ เคนทรภักดี. (2564). *วาทกรรมความรักในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พีรพงษ์ เคนทรักดิ์ และโสภี อุณหะยา. (2564). กลวิธีทางภาษาในบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย. *วารสารศิลปการจัดการ*. 5(2), 442-457.
- วัชรวีร์ ไชยยายนต์. (2566). การวิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงล้านนาในละครโทรทัศน์แนวย้อนยุคบริบทภาคเหนือ. *นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วรรษชา คูตระกูล. (2558). การวิเคราะห์เนื้อเพลงที่สะท้อนความเชื่อและค่านิยม: กรณีศึกษาโครงการเพชรในเพลง. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 21(40), 49-57.
- สิริชญา คอนกรีต. (2560). กลวิธีทางภาษาในเพลงลูกทุ่งเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น. *Veridian E-Journal*. 10(2), 1576-1594.
- เอี่ยม อามาศย์มุลตรี. (2560). กลวิธีทางภาษา: การสื่อความทางเพศในเพลงลูกทุ่งอีสาน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 6(2), 196-205.